

ZŠ a MŠ České Velenice
třída Čsl. legií 325, 378 10 České Velenice
tel.: 384 794 202 email: info@zsvelenice.cz
web: www.zsvelenice.cz

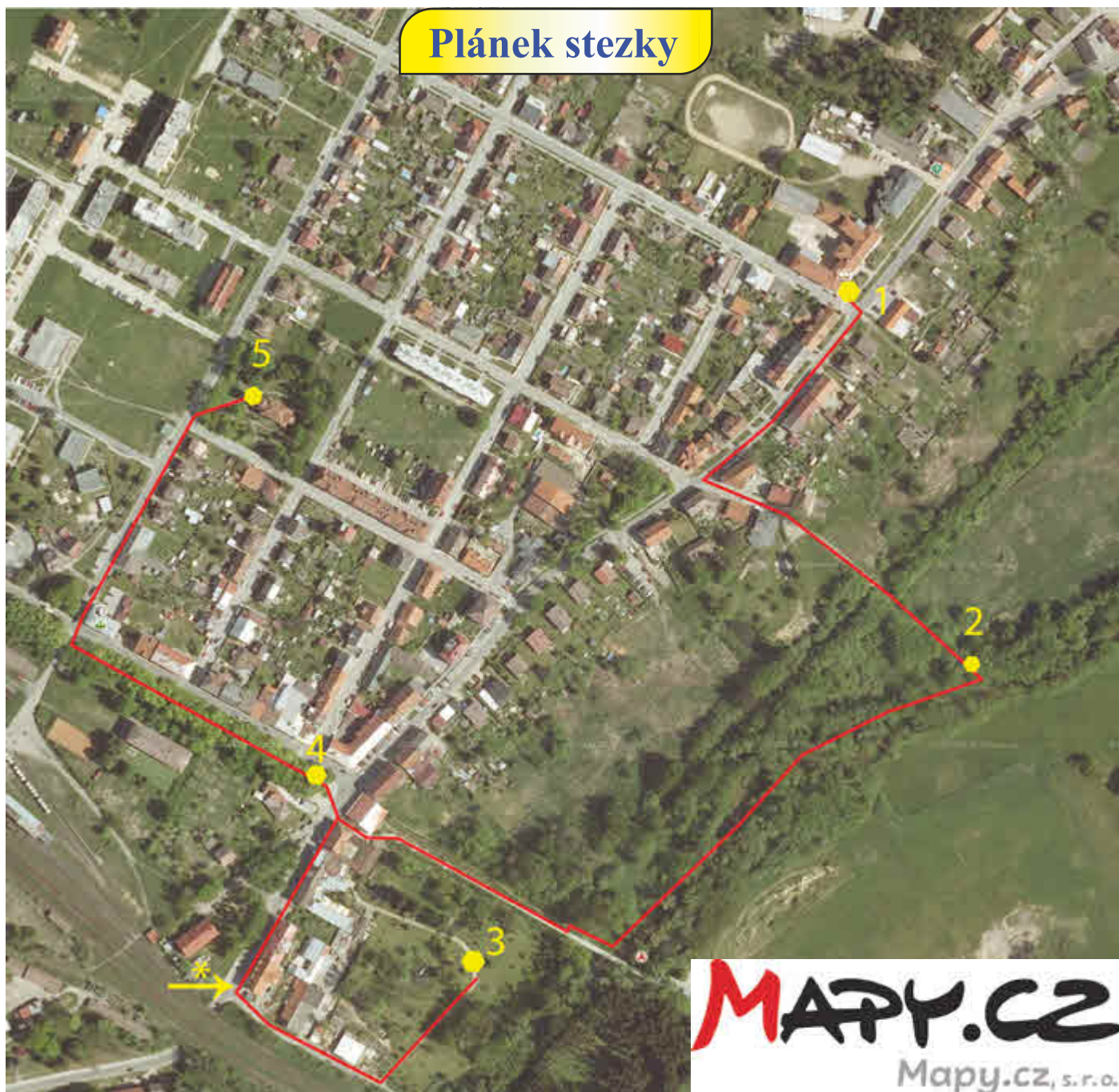
průvodce

Školní virtuální naučnou stezkou

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Plánek stezky

1. zastávka	U školy	GPS: N 48°46,225' E 14°58,288'
2. zastávka	Řeka	GPS: N 48°46,071' E 14°58,350'
3. zastávka	Park „U Tomasků“	GPS: N 48°46,922' E 14°58,006'
* alternativa	Sloup trolejbusu	GPS: N 48°45,959' E 14°57,921'
4. zastávka	„Michlplac“	GPS: N 48°46,037' E 14°58,958'
5. zastávka	Kostel	GPS: N 48°46,183' E 14°58,922'

* Zastávka č. 3 je na soukromé zahradě rodiny Tomasků. V případě zájmu je nutné se předem, prostřednictvím např. ZŠ Velenice, objednat. Proto je navrhován alternativní bod stezky u posledního dochovaného sloupu trolejového vedení trolejbusové linky.

Co je ŠVNS

ŠVNS je školní virtuální naučná stezka. Projektu se zúčastnilo 5 škol včetně té naší. A co že to vlastně znamená? **Školní** značí, že jsme materiály a jednotlivá zastavení zpracovali a připravili my – žáci ZŠ a MŠ České Velenice v letech 2010 – 2012. **Virtuální** – podle slovníku cizích slov znamená zdánlivý, neskutečný, v tento okamžik neexistující. Takže vlastně stezka neexistuje! Tedy v terénu ji rozhodně nenajdete. Jednotlivé zastávky jsou zaznamenány pouze formou GPS souřadnic daných míst a namísto pevně instalovaných panelů najdete veškeré informace v tomto tištěném průvodci (případně použijete jeho elektronickou verzi). Sousedství **naučná stezka** snad není třeba objasňovat.

V tomto projektu jsme měli možnost zabloudit do dávné i nedávné historie našeho malého městečka, které je u hranic s Rakouskem. A právě toto sousedství českého a německého světa se prolíná celými dějinami tohoto města. Také jsme měli možnost pátrat po historii naší školy, zjišťovali jsme mnoho zajímavostí o přírodě (ano i ve městě je příroda jako například park u kostela, kaštanová alej nebo velice známá a krásná zahrada v našem městě – zahrada pana Tomaska).

S celým projektem nás seznámila projektová manažerka paní Kučerová z Novohradské občanské společnosti, která je garantem tohoto projektu. Není ale jediná, kdo nám s tímto projektem pomáhal. V přírodopise se nám věnovala např. paní Mgr. I. Kodlová a Mgr. K. Jandová, v informatice pan Mgr. P. Cehák, v dějepise pan Mgr. S. Šafránek, v českém jazyce paní Mgr. M. Čejková, ve výtvarné výchově paní učitelka Mgr. A. Trsková a celý projekt zastřešoval pan ředitel Ing. O. Kučera.

Mohli jsme se podívat do Státního oblastního archivu v Třeboni, kde jsme pátrali po zajímavých událostech týkajících se našeho města, a to v dobovém tisku např. "Jihočeský obzor". Navštívili jsme spolu s dalšími školami Český Krumlov a také koncentrační tábor v rakouském Mauthausenu. Další exkurze nás zavedly do Botanického ústavu v Třeboni, zajímavé informace jsme získali také od pracovníků CHKO Třeboňsko. V neposlední řadě zmiňujeme i vstřícný přístup naší českovelenické radnice a farnosti, kde jsme měli jedinečnou možnost studovat farní a městskou kroniku.

Doufáme, že se Vám bude průvodce líbit, třeba dokonce zjistíte něco nového, možná překvapujícího o našem kraji a městě. Takže vzhůru na cestu.

Setkání nad městskou kronikou

Badatelská vycházka

Třídní výkaz rok 1911

Po stopách úzkokolejky

ŠKOLA

1. zastavení

Kargl z Langenloisu - hlavní architekt a stavitel

České Velenice tehdy ještě neexistovaly. Vznikly až po vytvoření Československa sloučením obcí Česká Cejle a Dolní Velenice a osady Josefsko. Obec, ve které tato budova vznikla, se tehdy jmenovala Česká Cejle a tvořila vlastně předměstí Gmündu. Navíc toto území bylo součástí Dolních Rakous. Proto vznikla jako škola německá s německým vyučovacím jazykem a německy psanými učebnicemi. V té době měla škola 10 tříd obecné školy a 5 tříd měšťanské. Navštěvovalo ji 624 žáků, z toho třetinu tvořili Češi.

Nebyla to však nejstarší škola na území dnešních Českých Velenic. Tou byla čtyřtřídková v obci Dolní Velenice (za tunelem) vzniklá roku 1889 rovněž jako škola německá. Koncem 19. století zažívají především Dolní Velenice nebývalý rozvoj, roste počet obyvatel, a tak prostory této školy nestačí. Proto byla roku 1910 vystavěna vedle druhá budova a škola rozdělena na chlapeckou a dívčí. Postupně sílí germanizační snahy a německé školství je na vrcholu. Ani zde nebyla pro 100 českých dětí vytvořena žádná třída, kde by se vyučovalo česky.

Samozřejmě že lidé v dnešních Českých Velenicích chtěli pro své děti vytvořit školu, kde by se vyučovalo česky. A tak vznikl v roce 1896 první pokus o vytvoření české školy. Tři zaměstnanci dílen jako učitelé začali vyučovat Besedě na soukromé škole večerní česky. Tento pokus však skončil neúspěšně, dílnští učitelé byli okamžitě přeloženi.

Původní školní budova

Také děti z Josefova měly vlastní německou školu. Výuka se odehrávala v místní hospodě u Hobigerů.

Nejstarší škola na území připojeného Vitorazska byla v Krabonoši. Připomíná se v roce 1718. V Německém (dnes Dvory nad Lužnicí) byla zřízena v roce 1780 a v Rapšachu 1784. Čtvrtá nejstarší škola byla v Nakolicích od roku 1792. Protože tyto školy byly ve správě fary a faráři do nich dosazovali za kantory také Čechy, byly školy v Rapšachu a Německém vlastně školami českými. K nim pak přibyla ještě v roce 1870 škola v Tušti, ale již jako českoněmecká. Přílivem českého obyvatelstva koncem 19. stol. sílí germanizační snahy, a tak na zásah německého spolku Schulverein, který se snažil poněmčít české obce ve Vitorazsku, bylo zřizování nových škol povoleno s podmínkou, že budou německé. Tak vznikaly německé školy v Trpnouzi r. 1877, Nové Vsi nad Lužnicí r. 1878, Kunšachu r. 1883, v Halámkách r. 1884, ale vesměs s českými dětmi.

Po připojení severního Vitorazska, tedy i Českých Velenic k nově vzniklé Československé republice se naše škola stala českou obecnou školou s pěti třídami a 176 žáky a následujícího roku zde byla zřízena i měšťanská škola. Německá škola ve městě zůstala. Byla přemístěna do Dolních Velenic. Pro neustále se snižující počet žáků (1920 5 tříd se 176 žáky,

Škola

První zastávka naší virtuální naučné stezky je dnešní základní škola. Současná podoba, vzniklá rekonstrukcí hlavní budovy a přístavbou, je z roku 2006. Budova však má stoletou historii. Byla postavena v roce 1911 nákladem asi půl milionu korun hlavním stavitelem Johannem Karglem z Langenloisu a slavnostně otevřena 16. září 1911. Tuto událost připomínají dvě mramorové pamětní desky umístěné ve vestibulu.

České Velenice tehdy ještě neexistovaly. Vznikly až po vytvoření Československa sloučením obcí Česká Cejle a Dolní Velenice a osady Josefsko. Obec, ve

Škola nyní

1922 2 třídy s 56 žáky, 1923 1 třída s 35 žáky) byla tato škola roku 1924 zrušena.

V roce 1930 měla naše škola 20 tříd s 566 dětmi. Za jednu korunu měsíčního nájmu dostala oplocený pozemek, kde bylo vybudováno školní hřiště.

Po mnichovské konferenci bylo naše město, stejně jako značná část Českého Vitorazska, dne 8. října 1938 zabráno německou říší a přejmenováno na Gmünd III. V naší škole bylo zřízeno německé gymnázium. Vše české, co tam bylo, Němci spálili. České obyvatelstvo bylo nuceno opustit své domovy.

Po osvobození Československa byla pak česká škola obnovena a slavnostně otevřena 17. června 1945. K tomuto významnému dni byl

uspořádán první poválečný průvod městem. Výuka však začala probíhat v budově nejstarší školy za tunelem, neboť v naší škole sídlilo sovětské vojsko. To uvolnilo prostory školy pro vyučování dne 4. srpna 1945.

Lužnice

Na první zastávce se dozvíte některé informace o řece Lužnici, hlavně o jejím horním toku. Lužnice pramení na rakouské straně Novohradských hor, na svahu hory Eichelberg, v nadmořské výšce 970 m. Je dlouhá 208 km a před Týnem nad Vltavou se vlévá do Vltavy. Lužnice je oblíbenou řekou vodáků, má malý spád a teče pomalu.

PRAMEN LUŽNICE

Oficiální pramen Lužnice leží asi 2 km od státní hranice, nedaleko Karlstiftu. Lužnice tady vyvěrá ze zidky, opatřené dřevěnou stříškou.

Řeka má ještě jeden pramen nepravý. Leží asi 20 metrů od pěšího přechodu na české straně státní hranice. Je to pramen prvního českého přítoku.

Dostanete se k němu po lesní cestě z obce Pohoří na Šumavě. Prameniště vyznačil a okolí upravil Jaroslav Klíma s pomocí třeboňských učňů v polovině 90tých let. V roce 2004 tam byla vybudována stříška.

U státní hranice se oba potůčky slévají a putují k rybníku Kapelník. Do Rakouska se vrací po necelých třech kilometrech u bývalých Stříbrných Hutí. Tady protéká městem Weitrou a přibližuje se opět ke státní hranici v Českých Velenicích, kde je

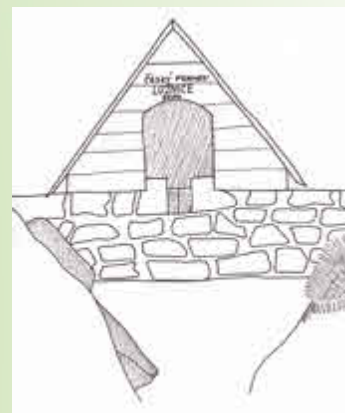
Rakouský pramen Lužnice

obklopena loukami s vysokou nesečenou trávou. Loukám se říká **čapí**, protože na vrcholech stromů mají hnízda čapí. Spatřili tady i dva losy. Po dvou kilometrech na hraniční čáře se řeka dostává za Gmündem opět na území Rakouska. Teče kolem přírodního parku **Blockheide** a míří ke státní hranici. Toto území je chráněné. Vyskytuje se tu mnoho živočišných druhů, převážně hmyzu. Jenom vážek tu poletuje kolem třiceti druhů, například klínatka rohatá. V obci Breitensee se řeka dostává zpět do Čech,

tentokrát natrvalo.

Mapa pramenu Lužnice

Český pramen Lužnice

Mapa rezervací

PŘÍRODNÍ REZERVACE NA ŘECE

V Čechách vytváří řeka krásnou, téměř neporušenou krajinu plnou meandrů se sítí slepých ramen a tůní. Žije tu mnoho vzácných a chráněných živočichů a rostlin. Horní tok až k Veselí nad Lužnicí je součástí CHKO Třeboňsko. V této části se nachází přes 500 tůní a meandrů. Na ochranu řeky, jejího okolí, živočichů a rostlin zde byla vyhlášena maloplošná chráněná území **přírodní rezervace**.

Kolem řeky se většinou rozprostírají v dnešní době už nekosené louky, které vznikly vykácením lužních doubrav a olšin. Louky postupně zarůstají a vytvářejí původní společenstva. Vodní tok i jeho okolí jsou ponechávány přirozenému vývoji, akorát je dodržována průchodnost toku v místech s vodní turistikou.

Na chráněné území v Rakousku navazuje přírodní rezervace **Krabonůvská niva**, vyhlášená v roce 1998.

Od Nové Vsi nad Lužnicí tato těžko přístupná místa pokračují jako rezervace **Horní Lužnice** (1994). Je to jeden z posledních zachovalých úseků přirozené říční nivy, do které člověk nezasahuje.

V Suchdole začíná rezervace **Na Ivance**, vyhlášená v roce 1998. Další rezervace se nazývá **Meandry**

Lužnice, nachází se mezi obcemi Majdalena a Stará

Hlína. Řeka dál pokračuje **národní přírodní rezervací Stará řeka**, vyhlášenou už v roce 1956. Jsou to rozsáhlé mokřady s lesními porosty různých typů a různého stáří. Hnízdí tady mnoho ptáků, například čáp černý, orel mořský, chrástal vodní nebo ledňáček, roste mnoho druhů rostlin – dřípátka, stulík, leknín, zblochan aj. Nory zde má i chráněná vydra říční. Rezervace měla sloužit k znovuvysazení bobra, ale to se nezdařilo. Stará řeka napájí náš největší rybník Rožmberk.

Lužnice pokračuje až k Veselí nad Lužnicí, kde přijímá Zlatou stoku a Nežárku. Pak vede Tábořem, Bechyní až k Týnu nad Vltavou, před níž se vleává do Vltavy.

Horní Lužnice - Dvory n. L.

Ukázka flory a fauny v rezervacích

Ledňáček říční

Dřípátka horská

Kosatec žlutý

Klínatka rohátá

Vydra říční

ZLATÁ STOKA A NOVÁ ŘEKA

Nad jezem Pilař se odděluje od Lužnice umělý kanál zvaný **Zlatá stoka**. Vybudoval ho Štěpánek Netolický v letech 1506–1520. Měří 40 kilometrů a pokračuje až k Veselí nad Lužnicí. Dříve se po něm plavilo dříví, zásoboval město pitnou vodou a zavlažoval pole v období sucha. Dnes reguluje množství vody deseti třeboňských rybníků (Svět, Dvořiště aj.), napájí je nebo z nich při výlovu vodu odvádí. Svůj název dostal pro svůj význam a jedinečnost.

Asi 6 km od Majdaleny se od řeky odděluje odvodňovací průplav **Nová řeka**, vybudovaný Jakubem Krčínem v letech 1585–1587. Kanál odvádí část vody z Lužnice do Nežárky, aby ochránil rybník Rožmberk a před povodněmi.

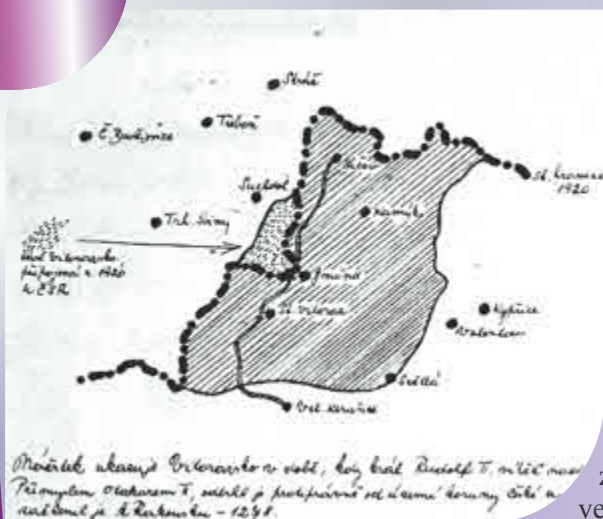
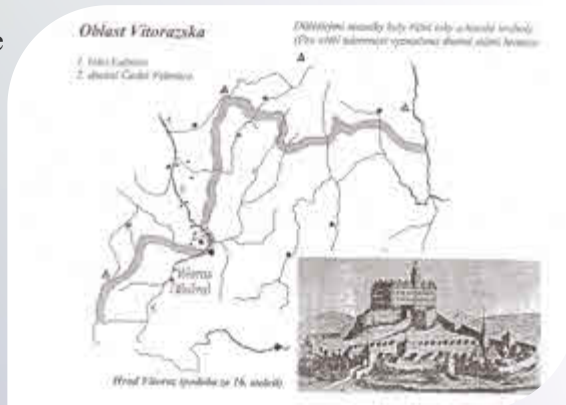
1. zastavení

Vitorazsko

Vitorazsko je území rozkládající se na jihu Čech, v okolí horního toku řeky Lužnice, označované též jako severní Vitorazsko, a na dolnorakouském území severně od řeky Dunaje.

Rozloha severního Vitorazska, dnes českého území připojeného k našemu státu v roce 1920, je 118 km².

V otázce původu názvu tohoto území i v otázce, komu toto území patřilo, se rozcházejí někteří čeští a němečtí historikové. Jedni odvozují název Vitorazsko od staré slovanské osady a hradu Vitoraze (dnešní Alt Weitra), ze kterého vládl v 9. stol. slovanský kníže Vitorad, a uvádějí toto území počátkem 10. stol. jako součást českého státu. Druzí označují vypravování o Vitoradovi jako mýtus a název Vitorazsko jako uměle vytvořený v době národního obrození. Většina Čechů žijících na území severního Vitorazska si ale nedokáže představit, že by nežili v historickém Vitorazsku. Svědčí o tom názvy některých dnešních společností a sportovních klubů. I jedna z hlavních ulic v našem městě se jmenuje Vitorazská.

Vitorazsko připojené k Rakousku po porážce Přemysla Otakara II

V 9. stol. přichází na území severního Vitorazska slovanský kmen Doudlebů. Ale až do 12. stol. bylo celé Vitorazsko málo obydleno. Nacházel se zde ohromný prales (Němci nazývaný Silva nortica = Severní les) se spoustou močálů, bažin a rašelinišť, který byl zpočátku osídlován jen pozvolna. Protože bylo obdělávatelné půdy nedostatek, postupovali slovanští kolonisté dále na jih a žďářili (vypalovali) zdejší prales. Německy hovořící kolonisté ale také nezháleli a postupovali z jihu na sever. Obě vlny se střetly právě ve Vitorazsku. Obyvatelstvo se prolínalo, vzájemně mísilo, a proto zde nacházíme dvojjazyčné názvy obcí

(Litschau – Ličov, Zwettel – Světlá, Grossgerungs – Velké Kerušice, Heidenreichstein – Kamýk, Weitra – Vitoraz).

O toto území vedl český stát několikrát válku s Rakousy. Vleklé spory o území Vitorazska byly vyřešeny za vlády knížete Bedřicha roku 1179, kdy byla vytýčena jižní hranice českého státu. Hraničními body se staly hora Vysoká, soutok řek Lužnice a Skřemelice (v dnešním Gmündu), brod Segor (dnešní Krabonoš), pramen řeky Gostice (Dračice) a vrch Čtrnáctka u dnešních Slavonic. Tato hranice byla velice podobná té současné. Tím došlo ke ztrátě jihu Vitorazska ve prospěch Rakous. Přesto však náleželo pod svrchovanost českých panovníků. V roce 1185 udělil český kníže Bedřich Vitorazsko v léno rakouskému rodu Kuenringů, kteří podporovali českou expanzi do Rakous. Definitivně bylo

Vitorazsko odtrženo od českého státu po porážce Přemysla Otakara II. roku 1296. Rudolf Habsburský ho odňal Kuenringům za jejich podporu českému králi a včlenil do Dolních Rakous.

To přineslo německou kolonizaci i na území severního Vitorazska. A tak zde najdeme rovněž dvojjazyčné názvy obcí (Česká Cejle – Bohmzeile, Velenice – Wielands, Vyšné – Weissenbach, Nová Ves – Erdweis, Krabonoš – Zuggers, Rapšach – Rotenschachen, atd.).

Hranice mezi Čechami a Dolními Rakousy se časem ještě nepatrně měnila, až se v roce 1629 ustálila a v nezměněné

Nákres připojené části Vitorazska
Podle Svaté Germaínské smlouvy z 10.9.1919.

Část Vitorazska připojená k ČSR 1919

opět součástí Čech. Rozhodla o tom mírová smlouva s Rakouskem podepsaná dne 10. 9. 1919. Rakousko odstoupilo Československé republice část Vitorazska o rozloze 118 km². Vlastní zábor pak byl proveden 31. července 1920. Na tomto území se nacházelo 13 obcí s více než 11 tisíci lidmi. Z nich se přibližně 7 tisíc hlásilo k české národnosti, k německé pak asi 2 400.

Po mnichovské konferenci muselo Československo v říjnu 1938 celé území odstoupit nacistickému Německu. Porážka Německa v 2. světové válce v květnu 1945 znamenala pro severní Vitorazsko trvalý návrat do osvobozeného Československa.

podobě zůstala až do konce 1. světové války.

Po 1. světové válce se severní Vitorazsko stává

Zabrané území po Mnichovu 1938

Obce a osady připojené k ČSR na Vitorazsku v roce 1920

Český název	Německý název	Četový počet obyvatel (k 31. 12. 1919)	Češi	Němci	Oslovci
1) Česká Cejle	Bohmzeile	4198	2872	172	1354
2) Dolní Velenice	Wielands Sl.	5336	5336	222	
3) Nakořice	Josefshlag				
4) Dvory u Lince	Brühollen	560	371	19	170
5) Halámky	Witschkeberg	273	250	23	
6) Třpouzce	Tarnenbruck	526	498	28	0
7) Obora	Thiergarten	212	177	35	0
8) Krabonoš	Zuggers	458	31	248	111
9) Kuččach	Gundtschachen	254	213	41	0
10) Nová Ves u Lince	Erdweis	319	282	37	0
11) Rapšach	Rotenschachen	242	20	181	41
12) Spělněš	Abbrand	210	255	12	43
13) Tuř	Schwarzbach	1000	1720	14	86
14) Londýn	London				
15) Vyšné	Weissenbach	112	112	0	0
16) Zofína Hař	Sollenbald	160	110	1	49
17) Světlá	Gostitz	200	200	0	0
18) Vitoraz	Vitoraz	272	272	0	0
CELKEM		372	372	372	372

Obce připojené k českému Vitorazsku 1920

1. stanovená hranice mezi Čechy a Dolními Rakousy z 12. století

Česko-rakouské vztahy v minulosti

Vlivem kolonizace pomezí mezi českými zeměmi a Rakouskem oběma směry (kolonizace = osídlování nových území) dochází k těsnému sousedství, dokonce k promísení českého a německého obyvatelstva. Severní Vitorazsko, nejchudší kraj v oblasti, bylo osídleno od 9. stol. slovanským kmenem Doudlebů. Slované i přes promíchání s Němci nepodlehli germanizaci a uchovávali si především svoji českou řeč. S Němci žili v míru, nehlásili se ani do českého, ani do německého tábora, byli to především Vitorazané.

Změna nastává po výstavbě železnice Františka Josefa v letech 1866 – 1869 a jejím

První nádraží

uvedením do provozu v roce 1871 a po vybudování rozsáhlých železničních dílen v 70. letech. Vlivem pracovní příležitosti dochází k rozkvětu této oblasti a především k příchodu značného počtu českých přistěhovalců z vnitrozemí. Příliv českých zaměstnanců byl umožněn tím, že výstavba železnice a celé železniční středisko podléhaly zpočátku pražskému ředitelství drah. Nově příchozí lidé vystupují jako

vlastenci, dávají najevo své češství, zakládají řadu českých spolků. To vzbudilo nelibost u německého obyvatelstva a dolnorakouská vláda přikročila k tvrdé germanizaci. Ředitelství železnice bylo přeneseno do Vídně, byl zakázán příchod nových českých zaměstnanců. O snaze poněmčít české vesnice a osady svědčí i to, že nové školy byly zřizovány s podmínkou, že budou německé. Roku 1886 rozhodla dolnorakouská zemská školní rada, že učebnice ve školách budou jen německé.

Ke zhoršování vztahů mezi Čechy a Němci dochází v roce 1918 po rozpadu habsburské monarchie a vytvoření Československé republiky. Češi v Českých Velenicích uvítali vytvoření ČSR a přáli si připojení Vitorazska k českému státu. Němci odpovídali odvetnými opatřeními. Zaměstnanci drah a dílen, kteří se hlásili k české národnosti, dostali výpověď, byl jim zabaven plat a zastaven přiděl potravin. Po připojení severního Vitorazska k ČSR všichni rakouští úředníci a zřízenci z nádraží a dílen odešli do Rakouska.

Toto stěhování mělo příchut' vyhnání a projevilo se v Českých Velenicích úbytkem 1000 osob.

Po mnichovské dohodě bylo celé Vitorazsko s výjimkou Tušťe připojeno k německé říši. České Velenice byly zabrány 8. října 1938 a dostaly název Gmünd III. Z Českých Velenic musel odejít každý Čech, který se sem přistěhoval po roce 1920. České Velenice opustilo přibližně 95% obyvatel, zůstalo tu jen asi 50 českých rodin. Do opuštěných domů se nastěhovali rakouští Němci.

Po osvobození Československa bylo severní Vitorazsko i České Velenice opět připojeny k ČSR. Němci byli vyhnáni do Rakouska. Vyhnání proběhlo celkem ve třech etapách. 1. proběhla roku 1945 a neobešla se bez obětí. V letech 1946 a 1947 probíhal plánovaný odsun německého obyvatelstva. Vyhnáním byly nejvíce postiženy obce Krabonoš, Kunšach, Nakolice, Nová Ves nad Lužnicí, Rapšach a Vyšné. I proto některé dnes již neexistují.

Původní celnice

Č. Velenice začleněny do německé říše.

Vzájemné vyhánění Čechů a Němců přetrhalo vazby mezi obyvateli severního Vitorazska. Po nastolení komunistického režimu v únoru 1948 byly oba národy od sebe odděleny „železnou oponou“ a to způsobilo, že se navzájem hodně odcizily.

Na druhé zastávce se zabýváme životem živočichů a rostlin v řece. Rozdělíme ji na tři části: 1. Řeka a její obyvatelé, 2. Život v okolí řeky, 3. Rozšiřování rostlin

Řeka a její obyvatelé

Řeka znamená pro přírodu život. Lužnice ho poskytuje o to víc díky meandrům a zákrutům. Meandr je v podstatě to samé jako zákrut. Ovšem zákrut nazveme meandrem jen tehdy, pokud je jeho středový úhel větší než 180°.

Zákrut řeky

Meandrující řeka znamená spoustu výhod pro živočichy. Teče pomaleji, břehy jsou vlnité a tím poskytuje živočichům na dně řeky i u břehu dokonalé úkryty.

Skrýš

Díky tomu se právě zde vyskytuje mnoho druhů organismů.

Pod kameny na okrajích a štěrku na dně řeky jsme našli spoustu různých živočichů. Mezi nejčastěji vyskytované druhy hmyzu patří **larvy chrostíků** se zajímavými schránkami, které si slepují z kamínků, písku a klacíků. Tyto schránky jim slouží především jako úkryt před predátory. Dále zde objevíte dravé **larvy vážek** a larvy jepic, které jsou potravou pro ryby. Z bezobratlých žije ve vodě ještě **pijavka koňská**, **okružák plošný**, **znakoplavka** nebo **potápník** (brouk se zvláštním způsobem dýchání – vzduch si nabírá několikrát za hodinu nad hladinou vody a uchovává ho pod krovkami). Na hladině se prochází **bruslařka obecná** nebo zde loví vzácný **lovčík vodní**.

Larva vážky

Znakoplavka

Tělo tohoto pavouka je dlouhé 2cm. Obratně se pohybuje na vodní hladině, kde loví hmyz, drobné rybky a pulce. Když ho vyrušíte, schová se na chvíli pod hladinu vody.

Mihule potoční

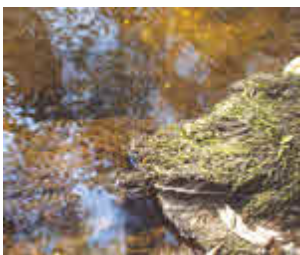
Pod podzemletými břehy mají skrýše obojživelníci. My jsme zde objevili **skokana zeleného** a **hnědého**.

Vzácným a chráněným živočichem v této řece je dvacetimetrová **mihule potoční**.

Vyskytuje se jen zřídka a to navíc jen v čistých vodách. Zvláštní jsou její kruhovitá ústa. Larva (**minoha**) je zahrabaná v bahnitěm dně a živí se řasami.

Lovčík vodní

Pramenička

Kromě těchto malých živočichů žije v řece mnoho ryb jako je **pstruh obecný** a **duhový**, **lipan podhorní**, **siven americký**, **štika obecná**, **okoun říční**, **střevle obecná** a jiné. Tyto ryby můžete dobře pozorovat z mostu. Ve vodě můžete zahlédnout také **volavku popelavou**, **čápa bílého**, **skorce vodního**, **ledňáčka říčního** nebo **kachny divoké**.

V řece se nevyskytují jen živočichové, ale i rostliny. Mezi nejzajímavější z nich patří vodní mech **pramenička**, který se přichytává na kameny na kraji řeky a vytváří lodyžky vznášející se ve vodě.

Život v okolí řeky

Kolem naší řeky Lužnice se vyskytuje část **lužního lesa**. Je to podmáčený les s vysokou hladinou podzemní vody a častými záplavami. Díky vodě je půda chudá na kyslík, ale bohatá na živiny, které sem přináší řeka. V půdě je hodně dusíku, který dodávají i olše. (Symbiotické bakterie na kořenech olše váží dusík ze vzduchu a dávají ho rostlině. Ta svými kořeny a spadnými listy ho poskytuje půdě.) To vše ovlivňuje rozmanitost rostlin.

Ze stromů zde dříve převažovaly olše. Dnes to jsou různé druhy vrb, hlavně **vrba křehká**. Strom mívá více kmenů, její větvičky se snadno lámou, a tak dostala jméno křehká. Dále se zde vyskytuje **vrba bílá**, **vrba jíva** (kočičky) a také už méně známá **vrba červenice**. Zmiňovaná **olše lepkavá** se zde objevuje také poměrně často. Rostlina je dokonale přizpůsobena životu v těchto podmínkách. Silný kořen upevňuje strom v půdě a bohatě rozvětvené kořínky přijímají živiny pod povrchem. Kromě vrby břeh Lužnice zpevňují svými mohutnými kořeny **duby letní** a **jasan ztepilý**. Z keřů zde nalezneme porosty **střemchy obecné**. Tento keř po ulomení větvičky voní po hořkých mandlích. Dále zde můžete objevit **bez černý** a **ruží šípkovou**, ovšem už ne tak hojně. Roste tu i **brslen evropský**, který na podzim vytváří krásné červené plody, ale jeho semena jsou jedovatá.

Vícekmenný strom vrby křehké

Olše lepkavá

Brslen evropský

Jako v každém jiném lese i tady roste mnoho bylin. Mohli bychom je rozdělit podle období, kdy kvetou.

Jaro

Orsej jarní

Pokud se sem vydáte na jaře, uvidíte největší skvosty přírody. Kudy půjdete, otevře se vašim zrakům pohled na pestrobarevné koberce rostlin. Žlutou barvu zastupuje nejvíce zastoupená **orsej jarní**, která má spoustu vitamínu C, ale po vykvetení je bohužel velice jedovatá. Zlatou představuje **křivatec žlutý**. Dalším odstínem je purpurová **dymnivka dutá**, bílou reprezentuje **sasanka hajní**. Všechno to jsou světlomilné rostliny.

Sasanka hajní

Netýkavka žláznatá

Léto a podzim

V létě se tato rozkvetlá zahrada promění v zarostlý, neprostupný prales. Rostliny se snaží „jít“ za sluncem, neboť se sluneční paprsky neprobojují skrz koruny olistěných stromů. Největší zásluhu na tom mají **kopřiva dvoudomá** a velmi invazní **netýkavka žláznatá**, která pochází z Himálaje a po celé České republice se rozšířila během pouhých 10 let. Nyní vytlačuje původní břehové rostliny.

Dymnivka dutá

Netýkavka s sebou přivedla i svého sourozence **netýkavku malokvětou** původem ze Sibíře. Mezi další byliny patří: **hluchavka skvrnitá**, **kuklík městský**, **tužebníkův jilmový**, **karbinec evropský** aj. Popínavé rostliny reprezentuje **chmel obecný**, **popenec obecný**, **ptačinec bahenní**, **křehkýš vodní**, **ostružiník sivý**, **opletník plotní**, **svízel přítula**.

Popenec obecný

Chmel otáčivý

Křehkýš vodní

Opletník plotní

Dále zde můžete zahlédnout kapradinu **papratku samičí**. Mechy uvidíte hlavně na kmenech stromů. Patří sem například **rokyt cypřišový** nebo **šurpek**. Na kmeni roste i dřevokazná houba **troudnotec**, z lišejníků **terčovka bublinatá**, žlutý **terčovník zední** nebo **dutohlávka**. Zelené povlaky tvoří zelená řasa **zrněnka**. V kaluži u řeky jsme našli řasu **sít'ovku**.

Šurpek

Dutohlávka a rokyt

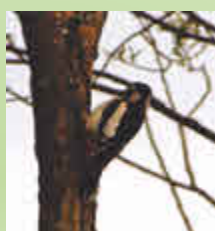

Troudnotec páskovaný

Řasa sít'ovka

Živočichové

Strakapoud velký

Na břehu a v okolí řeky mají zastoupení také různé živočichové. Kromě hmyzu, jako jsou **vážky**, **píd'alky**, **střevlíci**, **mrchožrouti**, **chrostíci**, zde žijí také pavouci **křížáci**, **lovčíci** a **slíd'áci**. Samička slíd'áka nosí od května na zadečku kokon s vajíčky a později i vylíhlá mláďata. Pokud máte hrůzu z **hlemýžd'ů** a **páskovek**, nemusíte se bát, vyskytují se totiž vysoko na stromech, kvůli zvýšené hladině vody. Také hadi zde mají zastoupení: **zmije obecná** a **užovka obojková**. Samozřejmě, že zde uslyšíte i zpěv ptáků. Můžete postřehnout klepání **strakapouda** nebo objevit hnízdo **rákosníka**. Uslyšíte tady **sýkorky**, **červenku** a jiné pěvce. Ve vymletém břehu si udělala noru dokonce **vydra říční**, jejíž stopy se objevují v okolí.

Vydra říční

Pavouk slíd'ák

Plž páskovka

Rozšiřování rostlin

U řeky Lužnice roste spousta rostlin. Všechny rostliny, jak byliny, keře nebo stromy, se rozšiřují různými způsoby. Mohou i více způsoby najednou. Jeden ze způsobů rozšiřování je **zoochorie**. Jde o rozšiřování semen nebo plodů rostliny pomocí zvířat. Zoochorie se rozděluje na další 2 způsoby.

Ještě než přijdete k řece, minete řízi šípkovou, obsypanou šípkou. Tyto dužnaté plody jsou roznášeny živočichy (hlavně ptáky) tak, že projdou jejich trávicím traktem, ale stráví se jen dužnaté oplodí a nepoškozená semena opustí opět organismus daleko od původní rostliny. Tento způsob se nazývá **endozoochorie**. Takto jsou roznášeny i černé plody střemchy nebo bezu.

Plody bezu černého

Plody kuklíku

Plody netýkavky

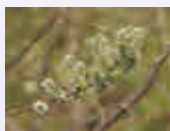
Druhý způsob tohoto rozšiřování je **epizoochorie**. Je to způsob, kde se zachycují plody nebo semena na srst zvířat nebo na oděv člověka. V naší části řeky se na Vás mohou přichytit plody kuklíku, který roste u stromů lemující řeku nebo plody svízele u mostu.

Živočichové, hlavně hraboši, myši a veverky si přenášejí a zahrabávají semena i plody rostlin. Při přenášení vždy nějaké semeno ztratí a při zahrabávání často zapomenou, kam semeno zahrabali. Tímto způsobem se rozšiřuje dub, jírovec nebo líska. Mravenci zase přenášejí semena orseje nebo hluchavky, která je lákají dužnatými přívěsky. Tomu se říká **synzoochorie**.

Pokud se dotknete tobolek netýkavky, prudce pukne a semena se rozstřelí po celém okolí. Ostružiník a popenec se rozšiřují vytvářením šlahounů a oddenků. Tento způsob se nazývá **autochorie**. Jde o rozšiřování rostlin pomocí vlastních sil.

U Lužnice roste olše lepkavá, jasan, vrba křehká i netýkavky.

Tyto rostliny se rozšiřují pomocí vody **hydrochorie**. Olše a jasan mají semena, která se při pádu do vody nepotopí. Po proudu vody jsou unášena dál a dál. Ulámané větvičky vrby křehké jsou také unášeny vodou. Vystřelená semena netýkavky, která spadnou do vody, se kutálejí ve vodě do dalších řek.

Plody vrby jívy

Poslední způsob rozšiřování je **anemochorie**. Jedná se o způsob rozšiřování plodů i semen pomocí větru. Takto jsou rozšiřovány například vrby. V tobolekách se nacházejí semena s chmýřím, díky kterým jsou odnášena větrem dál do okolí. Mohou tak být roznášeny i plody jasanu, lípy nebo břízy.

Plody dubu letního

Plody olše lepkavé

Plody jasanu ztepilého

Česko-rakouské vztahy v současnosti

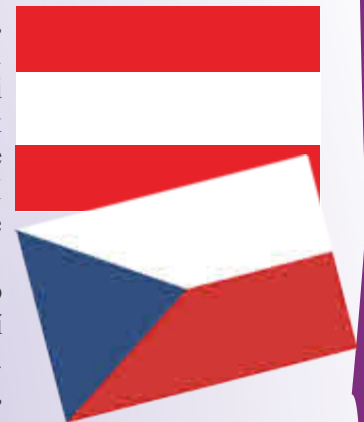
V době komunistického režimu byly Čechy a Rakousko od sebe odděleny takzvanou železnou oponou. V roce 1989 se komunistický režim začíná hroutit a krátce nato padá i železná opona. Naskytla se naděje, že budou opět navázány nové vztahy mezi Čechy a Rakušany. Otevření hranic znamenalo novou etapu ve vztazích mezi sousedy, oddělenými od sebe pouze řekou Lužnicí. Avšak po tak dlouhé izolaci obou měst je navazování kontaktů a vztahů složité a dlouhé, přesto hned od počátku 90. let se obě města snaží spolupracovat. Potřeba vzájemné komunikace a spolupráce vyplývá z řešení stejných problémů.

Jeden z prvních společných projektů bylo vytvoření mapy obou měst. Realizují se další společné projekty, které se týkají infrastruktury. Do infrastruktury patří osvětlení, chodníky, silnice, kanalizace, rozvody vody, energetické systémy a spoje. V 90. letech začal jeden z nejvýznamnějších projektů – vybudování přeshraniční průmyslové zóny – hospodářského parku. Tento projekt vznikl na základě dohody mezi Rakouskem a naší republikou, která byla podepsána 6. března roku 1990. Dnes se v hospodářském parku nalézají velké firmy. Na české straně je to např.

Magna Cartech, Linasa, Kinshofer, ale i firmy menších podnikatelů, jako je Eurook, Střechy Jokl a další. Tyto firmy zajišťují práci lidem z Českých Velenic a okolí. Proto je v Českých Velenicích malá míra nezaměstnanosti. Na rakouské straně je to například firma NBG, Traxler a Bioma.

Projekty týkající se infrastruktury:

1. chodník – V roce 2007 byl z fondu EU vybudován pěší přechod a upraven „Michlplac“.
2. propojení Vitorazské ulice na rakouské území do obce Wielands včetně vybudování nových chodníků – Tento projekt byl dokončen roku 2010 a rovněž financován z fondů EU.
3. teplovod – Z Gmündu, z rakouské části hospodářského parku, proudí do Českých Velenic teplo, které vzniká spalováním štěpků. Provoz byl zahájen v roce 2010.
4. vodovod – V současné době se jedná o možnosti propojení vodovodu z Gmündu do Českých Velenic.

Vedle projektů týkajících se infrastruktury se realizují společné projekty v oblasti kulturní, sociální, hospodářské, tedy projekty spojující přímo občany:

1. vznik **Přeshraničních impulsních center** – Tato centra usilují o intenzivnější a užší přeshraniční spolupráci ve všech oblastech každodenního života místních obyvatel. V Českých Velenicích vzniklo toto centrum z peněz EU jako partner centra gmündského 1. 11. 2003
2. **spolupráce hasičů** obou měst – Na základě této smlouvy by přijeli hasiči z druhé strany Lužnice na likvidaci havárie.
3. možnost využívání **nemocnice v Gmündu** českými pacienty – Z finanční podpory EU vznikla studie proveditelnosti, která zjišťuje, kdy lze využít nemocnici v Gmündu českovelenickými občany.
4. projekt **Hledáním společné minulosti k nalezení společné budoucnosti** – V roce 2005 vznikla z fondů EU brožura o historii obou měst v obou jazycích. Byla završením historické naučné stezky vedoucí z Gmündu do Českých Velenic a slouží jako průvodce vycházkovým okruhem vedoucím oběma městy.
5. projekt **Žáci dvou keramických škol** – Smyslem tohoto projektu bylo navázání spolupráce dvou uměleckých škol z Bechyně a Lince. Při setkání v Českých Velenicích vytvářeli žáci hlíněné sochy.
6. **Přechody** – Od roku 2005 se na území obou měst pořádá kulturní festival s názvem Přechody, na který jsou zváni umělci z Čech a Rakouska. Tento festival se pořádá každé dva roky.
7. **spolupráce ZŠ a MŠ České Velenice a Volksschule 2 Gmünd** – V roce 2009 byl z finanční podpory EU zahájen projekt spolupráce škol obou měst s názvem Společně k učení, poznání a pochopení. Základem tohoto projektu je společná výuka českých a rakouských žáků prvních, druhých a třetích ročníků obou škol, společné sportovní, kulturní a poznávací akce.
8. **20 let pádu železné opony** – K tomuto významnému výročí uspořádala obě města v roce 2010 pásmo kulturních akcí.

Projekty se financují ze tří zdrojů: z rozpočtů měst, ze státních rozpočtů a z fondů EU.

Dvě města, která spojovaly společné dějiny, byla od sebe v nedávné minulosti zcela oddělena. Nyní se lidé z Českých Velenic a Gmündu snaží zpřetřhané vztahy obnovovat. Přejeme si, aby toto úsilí bylo úspěšné.

Přechody 2011 - spolupráce škol

Vznik Českých Velenic

Beseda –
Dolní Velenice

Výstavbou nádraží a železničních dílen začíná velký rozvoj této oblasti. Česká Cejle i Dolní Velenice zaznamenávají značný příliv českého obyvatelstva z vnitrozemí nacházejícího zde práci. Po obou stranách hlavních ulic, dnešní Čsl. legií, Revoluční či Vitorazské vyrůstají desítky nových činžovních domů.

Č. Velenice na počátku
20. stol

Přistěhovalci s sebou přinášejí nový prvek – vlastenecké cítění. To vyvolávalo nejen napětí mezi Čechy a Němci, ale i germanizační snahy dolnorakouské vlády. V roce 1915 proběhla podpisová akce rakouského školského sdružení, protože nechtěli zakládat české školy v pohraničí. Beseda byla pod policejním dozorem, a tím došlo k omezení společenské a kulturní činnosti vlasteneckých spolků.

rok	počet obyv.	Češi	Němci	počet domů
1869	1026			122
1880	1930	517	1402	140
1890	2514	791	1714	181
1900	4097	1178	2896	228
1910	5713	1081	4592	341

V železničních dílnách roku 1916 bylo zakázáno mluvit česky.

Hřbitov

Před vznikem ČSR patřilo území celého Vitorazska do Dolních Rakous, bylo tedy spravováno dolnorakouskou vládou. Protičeský postoj v pohraničí nezměnilo ani vyhlášení samostatnosti Československé republiky 28. 10. 1918. Vznik samostatného státu byl českými obyvateli přijat s nadšením, neboť doufali, že severní Vitorazsko, tedy i území našeho města připadne nově vzniklé Československé republice. Teprve mírová smlouva s Rakouskem v Saint Germain podepsaná 10. 9. 1919 přinesla rozuzlení. Rakousko uznalo nezávislost a nedotknutelnost ČSR a odstoupilo naší republice část Vitorazského území. Zábor pohraničí byl určen na 31. července 1920. Zábor území našeho města byl proveden ve třech etapách. 31. 7. 1920 byly zabrány celé Dolní Velenice až k řece, Josefsko a část České Cejle. Při druhém záboru 1. 10. 1920 byla připojena zbývající část České Cejle. Takto stanovená státní hranice se téměř shoduje s dnešní. Na podzim roku 1921 proběhla třetí, poslední etapa. Byly odkoupeny a připojeny k našemu městu polnosti patřící dosud rakouské straně, aby zde mohl být vybudován hřbitov, který nově vznikajícímu městu chyběl.

První městský znak,
který nebyl schválen

Naše obec vznikla tedy sloučením tří původních obcí: Dolní Velenice, Česká Cejle a Josefsko. Nově vzniklá obec měla v roce 1921 4 750 obyvatel a začala se označovat jako Cmunt v Čechách, později Český Cmunt. Nebyla však městem. Tím se stala až 1. 12. 1922. Existovala řada návrhů na pojmenování našeho města: Česká či Masarykova Vitoraz nebo Masarykov. Zvítězil název ČESKÉ VELENICE, který vznikl spojením názvů původních dvou obcí ČESKÁ Cejle a Dolní VELENICE.

Naše město mělo mít svůj první městský znak, na kterém byl vyobrazen dvouocasý lev. Ale ke schválení tohoto znaku nedošlo. Teprve v roce 1983 získalo město svůj znak – kaštanový list.

Dendrologická zahrada

Sekvojovec obrovský

Na této zastávce si ukážeme zahradu pana Tomaska. V roce 1995 začal pan Tomasko přetvářet ovocný sad na dendrologickou, tedy na dřeviny zaměřenou zahradu. Na ploše 1,4 ha zde roste asi 650 rozličných dřevin. Uprostřed zahrady můžeme zahlédnout malý rybníček. Řeka, která kolem zahrady teče, je příčinou vysoké spodní vody a častých záplav, kvůli kterým se zde ne každé dřevině daří. Při povodních v roce 2002 hladina řeky stoupla o 2 metry.

A teď několik informací o dřevinách, které byly pro nás nejzajímavější, a o kultivarech, které tady rostou.

Strom, dorůstající výšky až 100 metrů a dožívá se až 2000–3000 let, se nazývá **sekvojovec obrovský**. Patří k největším a nejstarším stromům na světě. Tento vzácný jehličnan roste v horských lesích Kalifornie.

Uvidíme zde také listnatý strom **liliovník tulipánově**. Pochází ze Severní Ameriky. Název získal díky květům připomínajícím květy tulipánu. U nás byl první exemplář vysazen v parku v Hluboké nad Vltavou v roce 1865.

Liliovník tulipánově - rostlina a květ

Dlouhé trny (až 30 cm) vyrůstající na kmeni a větvích jsou typické pro **dřezovec trojtrnný**. Má sudozpeřené listy a jeho semena se používají do různých pokrmů. Jeho domovem je Severní Amerika.

Dřezovec trojtrnný

Většina z nás už slyšela název Ginkgo biloba. Je to latinský název **jinanu dvoulaločného**. Jinan je dvoudomý strom (samčí a samičí květy jsou na různých stromech). Patří do nahosemenných rostlin jako jehličnany. Volně v přírodě roste už jen v Číně. (Dřívě zabíral celou severní polokouli). Plody jsou velké 2 až 3 cm, kulaté, za zralosti nepříjemně páchnou. Výtažky z listů

Jinan dvoulaločný

se používají například na posílení paměti.

Jehličnan s opadavými listy na zimu se nazývá **metasekvoje čínská**. Říká se jí živoucí fosílie, protože se předpokládalo, že již vyhynula před 70 mil. lety. Objevena byla až v roce 1943.

U řeky najdete i v zimě zelený **bambus**. Patří do stálezelených dřevnatých trav. Pochází z Číny a Japonska a může dorůst až 40 metrů. Má mnohostranné využití (konstrukce staveb, výroba nástrojů, nábytku, papíru, jako potravina aj).

Bambus

Metasekvoje čínská

Zmarlika Jidášova

V zahradě můžete najít Jidášův strom. Jeho pravé jméno je **zmarlika Jidášova**. Růžové kvítky rostou na větvích i na kmeni. Pochází ze Středozeří.

Dále zde můžete najít mohutný **platan javorolistý**, **katalpu** s velkými květy, listy i plody, vitamínovou bombu v podobě plodů **rakytníku řešetlákového** pocházejícího z Ruska, křížence **jírovce červeného** s červenými květy a tobolkou bez ostnů nebo **javor stříbrolistý**. Z jehličnanů **jedli kavkazskou**, **tsugu kanadskou**, **borovici himálajskou** s dlouhými měkkými jehlicemi a další a další zajímavé stromy.

V zahradě rostou i různé **kultivary** stromů. Jsou to vyšlechtěné odrůdy stromů, kterým člověk změnil tvar koruny. Používají se jako okrasné dřeviny. Nejznámějším kultivarem je **smuteční vrba**. Zajímavějším kultivarem této zahrady je **převislá forma buku lesního**, **kroucená a převislá forma**

Katalpa

Rakytník řešetlákový

Borovice himálajská

modřínu opadavého nebo **kadeřavý dub**. Smrk východní tu roste ve třech formách: zelený, stříbrný a zlatý, jehož jehlice jsou při rašení žluté a pak zezelenají.

Původními dřevinami této zahrady jsou olše, břízy, duby, akáty nebo jasany, které se vyskytují podél řeky i na předchozí zastávce.

A abychom nezapomněli na živočichy. V dutině stromu má hnízdo strakapoud velký, často se

Dub kadeřavý

Buk lesní převislý

Modřín převislý

tu ozývá ledňáček říční. Byly tady viděny různé druhy sýkorek (babka, parukářka, koňadra, modřinka, úhelníček) a také nejmenší pták králíček.

platan

Zmarlika Jidášova

Tsuga kanadská

Hranice v pohybu

Po vzniku Československa v roce 1918 a na základě Saintgermainské smlouvy bylo nutné vytýčit přesné hranice mezi Československem a Rakouskem. Tohoto úkolu se ujala mezinárodní rozhraničovací komise. K vytýčení hranic dochází ve třech vlnách. Poprvé to bylo 31. 7. 1920, kdy k našemu městu byly připojeny celé Dolní Velenice až k řece Lužnici, Josefsko až na císařský majetek Vlčí dvůr a část České Cejle s nádražím a železničními dílnami a Nádražní (dnes Revoluční) ulicemi. Hranice vedla

Nerudovou ulicí až na křižovatku s Havlíčkovou, zde odbočila mezi Josefsko, které rovněž připadlo Československu, a Vlčí dvůr až k Trocnovské ulici a dále pokračovala po polní cestě přes les k lesnímu rybníku.

Při druhém záboru, ke kterému došlo 1. 10. 1920, byla připojena zbývající část České Cejle od Nerudovy ulice podél řeky Lužnice přes Gmündskou zámeckou zahradu a od tohoto místa vedla nová hranice šikmo k současné celnici a odtud krátkou Hraniční uličkou k polní cestě vycházející z líčovské silnice a táhnoucí se lesem až

Nerudovou ulicí procházela hranice

Původní hraniční cesta vedoucí k dnešnímu hřbitovu - vlevo lípy, vpravo duby

k lesnímu rybníku. Posunutí státní hranice bylo jakýmsi „trestem“ za to, že asi 3 000 rakouských Němců přepadlo rozhraničovací komisi na gmündském mostě, kde postavili barikádu, aby se komise nedostala přes hranici. Kvůli této události zemřel jeden malý chlapec a jeden člen rozhraničovací komise byl zraněn. Tato státní hranice je téměř shodná s tou dnešní.

Potřetí došlo k posunutí hranice na podzim roku 1921, kdy byly k našemu městu připojeny některé pozemky Horních Velenic (O. Wielands), obce ležící v Rakousku. Nešlo však o rozhodnutí rozhraničovací komise, ale o koupi pozemků.

Na těchto pozemcích

byl téhož roku vybudován hřbitov, neboť ten nově vznikajícímu městu chyběl. Až dosud pohřbívali své mrtvé obyvatelé Dolních Velenic, České Cejle a Josefska na gmündském hřbitově. Od tohoto hřbitova vede cesta, která byla cestou hraniční a kterou po obou stranách lemují stromy. Směrem od hřbitova jsou vysázené napravo duby a nalevo lípy. Duby proto, že je to národní strom Rakušanů a lípy proto, že je to náš český národní strom.

Trolejbus

Trolejbus na křižovatce u hotelu Konzul

v Gmündu až ke starému železničnímu nádraží, kde byl druhý poštovní úřad.

Trolejbus vyjížděl z gmündského náměstí, kde se také nacházela vozovna. Jeho trať dále vedla přes most přes řeku Lužnici. V prostoru bývalé celnice vyjížděl na naše území, pokračoval dále dnešní ulicí Čsl. legií a kolem dnešního pomníku Obětem nacismu zatáčel ke starému nádraží (za současnou čerpací

Most mezi Gmündem a dnešními Č. Velenicemi (1907). V popředí stožáry trolejbusového vedení

stanici HOS). Po výstavbě nové nádražní budovy v nádherném secesním slohu v roce 1909 se trať prodloužila o 1 km, trolejbus na křižovatce u hotelu Konzul vyjížděl do Revoluční ulice a končil před novým nádražím.

Na této trati jezdily dva trolejbusy značky Daimler–Stoll. První trolejbusový vůz se pyšnil kapacitou čtrnácti míst k sezení a deseti míst k stání. Druhý trolejbus měl o něco menší oddíl pro přepravu cestujících, bylo zde deset míst k sezení a osm míst ke stání. Byl však vybaven oddílem

Jízdenka

pro přepravu pošty. Trolejbusy se pohybovaly maximální rychlostí 15 km za hodinu a denně trať projely oběma směry 16x.

Za první rok provozu přepravily trolejbusy 90 000 cestujících, přesto však musely být dotovány. V následujících letech radní města zvažovali zrušení této dopravy nejen pro zvyšující se dotace, ale i pro množství se stížnosti majitelů domů na znečišťování fasád od rozstříkujících se louží bláta při průjezdu trolejbusů. Začátkem 1. světové války byl roční zisk z provozu pouze 80,70 K. S příchodem roku 1916 byl provoz ukončen, protože tato doprava byla výrazně prodělečná.

Jako památka na trolejbusovou dopravu se dochoval jediný sloup trolejového vedení, a to ve Vitorazské ulici před železničním viaduktem. V roce 2011 byl renovován a vedle něj byla umístěna pamětní tabulka.

Když procházíme historií našeho města, narazíme u roku 1907 na slavnostní otevření trolejbusové dopravy. Přesný datum zahájení 2,2 kilometrů dlouhé tratě mezi dnešními Českými Velenicemi a rakouským Gmündem je 16. červenec 1907.

Tato trolejbusová přeprava, jedna vůbec z prvních ve střední Evropě, byla řešením problému dopravy mezi centrem města Gmünd a železničním nádražím. Nádraží bylo totiž oproti původnímu návrhu postaveno na předměstí

Gmündu, v dnešních Českých Velenicích, relativně daleko od centra města. Tento způsob dopravy sloužil k přepravě osob i nákladu od poštovního úřadu na náměstí

1. vůz - Daimler–Stoll

stanici HOS). Po výstavbě nové nádražní budovy v nádherném secesním slohu v roce 1909 se trať prodloužila o 1 km, trolejbus na křižovatce u hotelu Konzul vyjížděl do Revoluční ulice a končil před novým nádražím.

Na této trati jezdily dva trolejbusy značky Daimler–Stoll. První trolejbusový vůz se pyšnil kapacitou čtrnácti míst k sezení a deseti míst k stání. Druhý trolejbus měl o něco menší oddíl pro přepravu cestujících, bylo zde deset míst k sezení a osm míst ke stání. Byl však vybaven oddílem

Trolejbus přijíždí k českovelenickému nádraží

Jediný dochovaný sloup trolejbusové dopravy

Kaštanová alej

Předposlední zastávkou stezky je stoletá kaštanová alej, vyhlášená jako významný krajinný prvek. Tato nádherná alej je pro naše město natolik charakteristická, že se list jírovce dostal do městského znaku. Znak byl vytvořen v roce 1983 a je to první oficiálně používaný znak našeho města.

Alej byla vysazena v centru města v letech 1910 – 1915 a tvořily ji pouze jírovce maďaly. V současné době se zde nachází i několik stromů lípy malolisté, velkolisté a javoru mléče. Dohromady asi 200 stromů.

JÍROVEC MAĎAL

Tento strom pochází z horských lesů balkánského poloostrova. Do Evropy byl přivezen v 16. století a v dnešní době je pěstován téměř v celé Evropě (kromě severní) hlavně

List jírovce ve znaku města

4. zastavení

Laty jírovce

v parcích a zahradách.

Kvete v květnu. Květenstvím jsou velké laty plné nektaru. Listy jsou dlanitě složené, pěti až sedmičetné. Plodem je ostnitá tobolka s jedním až třemi hnědými semeny. Plodům se říká kaštany, mají hořkou chuť a ve větším množství jsou jedovaté. Zvířata, která se jimi živí, dokážou toxiny odbourat. Látky získané z jírovce se používají například na křečové žíly nebo bolavé klouby.

Jírovec je znám také pod názvem koňský kaštan. Nejčastější vysvětlení je, že jizva po odtržení listu se podobá koňské podkově.

STAV STROMŮ

Stromy v naší aleji jsou velmi staré, začínají trouchnivět a odumírat. Vytvářejí se v nich velké dutiny. Stromům samozřejmě neprospívá ani auty znečištěné ovzduší, omezený prostor, sůl z posypané silnice v zimě a ani psí moč. Většina těchto stromů je napadena klíněnkou.

KLÍNĚNKA JÍROVCOVÁ

Klíněnka je malý, asi 5mm velký motýlek. V roce 1984 byla objevena v Makedonii na jírovcích a odtud se rychle rozšířila. U nás byla objevena v roce 1993. A protože tady nemá přirozené nepřátele, rychle se rozšířila. Samička klade na spodní stranu listu vajíčka. Vylíhlé larvy se zavrtávají do listů a vyžírají je. Přezimuje jako kukla ve spadlém listu. Parazit strom nezabíjí, ale způsobuje jeho oslabení, díky kterému může být strom napaden různými houbovými chorobami a postupně odumírá.

Plod jírovce (kaštan)

Klíněnka jírovcová

Jako ochrana proti klíněnce se doporučuje včasné shrabání a pálení listů. Pokud se listy rozpadají, je už pozdě, kukly vypadnou, přezimují v půdě a na jaře zase strom napadnou. Může se použít i chemický postřik, který má své nevýhody.

FUNKCE ALEJE

Alej plní ve městě spoustu funkcí, např. tlumí hlučnost provozu, poskytuje stín, snižuje prašnost, zvlhčuje vzduch a je útočištěm pro mnoho živočichů, hlavně pěvců a hmyzu.

POMOC ALEJI

Město se nyní zabývá problematikou stavu aleje. Nechává ořezat suché, poškozené nebo nemocné větve. V roce 2003–2004 nechalo zastřešit 305 dutin těchto stromů.

Zastřešená dutina

Jírovcům pomáhá přihnojování, dostatečná zálivka na jaře, která současně vyplavuje sůl z půdy.

Ale jak už bylo řečeno, stromy v aleji jsou staré a alej by potřebovala obnovit. Jednou z možností, kterých se uvažovalo,

by bylo vysadit mezi stávající stromy nové. Ale protože jsou moc blízko u sebe, mladým stromům by se moc dobře nedařilo. Další možností by bylo vykácet část aleje a dosadit nové stromy a pak pokračovat s další částí. Ale to už předbíháme. Necháme to raději odborníkům a budeme držet palce, aby to s naší alejí dobře dopadlo.

Larvy klíněnky v listu jírovce

Kaštanová alej - dominanta města

Úzkokolejka

Revoluční ulice v roce 1907. Vpravo od úzkokolejky vyrostle kaštanová alej

Úzkokolejná dráha, která byla provozována na území našeho města v 1. pol. 20. stol., byla vybudována především pro posílení nákladní dopravy, i když se používala i pro dopravu osobní. Tato úzkokolejná dráha měla dvě větve. Severní větev byla postavena roku 1900 a vedla z Gmündu do

Nové secesní nádraží postavené v roce 1909

Heidenreichstenu (Kamýku) a Litschau (Ličova). K plánovanému prodloužení do Nové Bystřice již nedošlo. V roce 1902 pak byla vybudována jižní větev, která vedla do Weitry (Vitorazi) a do Gross Gerungs (Velkých Kerušic). I zde bylo plánované prodloužení do Kremsu po 1. světové válce zrušeno.

Souprava před radnicí

Celá oblast se tak zapojila do evropské dopravní sítě, hlavně do hospodářského života tehdejší rakouskouherské monarchie. Města Gmünd a dnešní České Velenice s přilehlými obcemi i díky této dopravě vzkvátaly. Tento typ trati byl zvolen pro menší náklady na výstavbu. Po úzkokolejně trati se však daly přepravovat i širokorozchodné vagóny, a to pomocí tzv. podvalníků.

Souprava u hotelu Konzul

Obě větve vycházely z gmündského nádraží (zastávky) a na území dnešních Českých Velenic vstupovala úzkokolejná dráha v místě pěšího hraničního přechodu. Vedla po mostě přes Lužnici, po dnešním pěším přechodu, okolo hotelu Konzul a dále současnou kaštanovou alejí. U dnešního městského úřadu se dělila na dvě větve. Jedna vedla ulicí T.G.Masaryka, třešňovou alejí a opět vstupovala na rakouské území. Tato větev

Pěší přechod - původní železniční násyp

končila v Gross Gerungs. Druhá větev vedla za dnešní vlakové nádraží. Když bylo roku 1909 postaveno nové nádraží i s elektrickým osvětlením a zabezpečovacím zařízením, které se řadilo mezi nejmodernější v Evropě, končil tento přímý tah u správní budovy úzkokolejné dráhy "Landesbanky", která stávala asi 200 m za dnešní nádražní budovou. Ta byla však při bombardování města v roce 1945 zničena. Vlakové soupravy v tomto přímém tahu se opět vracely přes pěší přechod na rakouské území a pokračovaly ve směru do Litschau.

Most přes Lužnici na pěším přechodu

Po vytýčení hranic mezi Rakouskem a ČSR a začlenění území dnešních Českých Velenic s nádražím k nově vzniklé Československé republice, bylo postaveno na místě gmündské zastávky nové nádraží.

Zatímco v Rakousku je tato doprava stále funkční, byla úzkokolejná dráha na území ČSR, tedy na území Českých Velenic, v roce 1950 komunistickým režimem zrušena. Rakouské dráhy tak byly nuceny postavit přeložku po jižním břehu řeky Lužnice.

Kostel

5. zastavení

Kostel sv. Anežky České

Kaple sv. Rodiny

v Josefůvku – kaple sv. Rodiny. Zde byly vykonávány bohoslužby, které prováděli kněží z Gmündu, a to až do roku 1921, kdy byla na území našeho města zřízena samostatná česká duchovní správa. Také v letech 1921 – 1935 zde byly bohoslužby, které už ovšem vedl českovelenický kněz. Město se rozrůstalo, kaple v Josefůvku již nemohla postačovat, a proto byl roku 1935 postaven nový kostel, který vyprojektoval v moderním slohu architekt V. Pilc. Podle tohoto projektu ho postavil architekt Staněk z Trhových Svinů.

Základní kámen byl položen dne 16. června 1935. O tuto stavbu se nejvíce zasloužil senátor, lednický děkan F. J. Kroiher, který také kostel dne 22. prosince 1935 slavnostně vysvětil.

Celková částka na stavbu našeho kostela činila 350 000 Kč. Byla získána nejen z dobrovolných sbírek věřících a příspěvků místních katolíků (nikoli od města České Velenice), ale zásluhou F. J. Kroihera přispělo též Ministerstvo obchodu a Ministerstvo veřejných prací po 50 000 Kč. Ministerstvo zemědělství přispělo na stavbu kostela 52 kubickými metry dřeva.

Zahájení stavby

kostel zasvěcen.

Blahoslavená Anežka Česká byla svatořečena papežem Janem Pavlem II. v Římě, a to dne 12. listopadu 1989.

V našem kostele byly původně 2 zvony. Ten větší obdržel jméno sv. Václav a ten menší sv. Josef. Oba zvony sem byly přeneseny z dřevěné zvonice nedaleko Besedy.

Održením Českých Velenic od ČSR v říjnu 1938 byl rozvoj farnosti násilně přerušen. V roce 1942 byl zabaven říšskou brannou mocí větší z obou zvonů sv. Václav a použit pro válečné účely.

Kostelní zvony

Na tomto stanovišti se budeme zabývat naším kostelem a jeho historií.

O stavbu kostela v Českých Velenicích usiloval od svého založení v roce 1889 Kostelní spolek skládající se z katolíků pocházejících z osad Česká Cejle, Dolní Velenice a Josefůvko.

Stavbu oddalovaly různé překážky. Jednou z nich byla i 1. světová válka.

A proto byl také v roce 1915 postaven dočasný kostel

Historické foto kostela

Kolem kostela byl vybudován anglický park. V roce 1937 byla také vedle kostela postavena fara.

Z vnitřního vybavení zaujme především oltář z umělého pískovce s odlitou sochou Ježíše na kříži podle návrhu českého sochaře J. V. Myslbeka a nad ním vitrážové okno zobrazující sv. Anežku Českou, které je

Sv. Anežka Česká

Během bombardování města 23. března 1945 byl ovšem

zasažen i kostel a značně poškozen, zejména okenní výplně, dlažba a obrazový cyklus Křížová cesta. Zvláštní bylo, že vitráž se sv. Anežkou Českou zůstala nerozbita. V té době sloužil kostel jako dočasná márnice. V kostele i kolem něj bylo uloženo více jak 1300 obětí.

Současné foto

Po pádu komunistického režimu byl kostel postupně opraven a modernizován, většinou ze sbírek a darů. V roce 1998 byl kostel opatřen novým zvonem jménem sv. Klára, který byl odlit v bavorském Pasově a na jehož úhradě se podíleli českoveleničtí občané, město České Velenice a okolní obce. Zvon byl

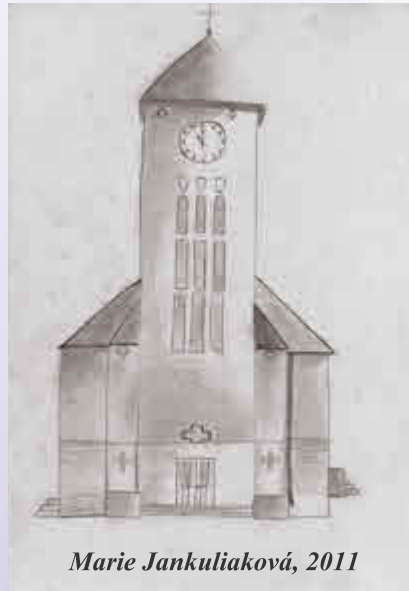
Současné foto

vysvěcen biskupem Antonínem Liškou. V roce 2004 byla provedena oprava kostelních varhan za přispění fondů EU.

Tento kostel patří mezi významné, kulturní památky města České Velenice. Konají se v něm nejen mše, svatby a pohřby, ale i koncerty a jiné kulturní akce.

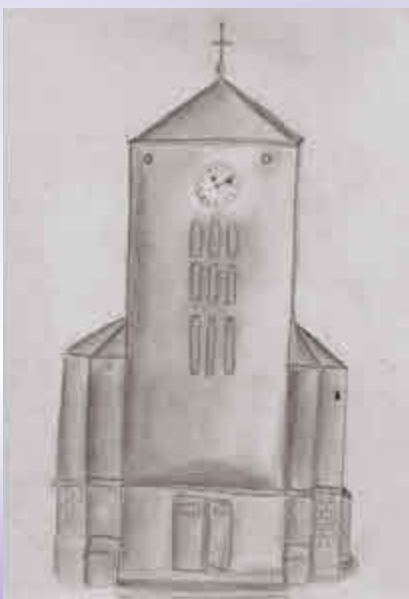

Náhled interiéru kostela

Marie Jankuliaková, 2011

Jak vidí kostel žáci ZŠ?

Lydia Ceháková, 2011

Marta Jirátová, 2011

Park u kostela

Na tomto stanovišti se dozvíte něco o parku kolem kostela sv. Anežky. Tento park byl založen v anglickém stylu. Rostou zde dřeviny, které můžeme poznávat v různých ročních obdobích. Tyto dřeviny můžeme určovat na jaře a v létě podle květu, listu, na podzim podle plodu a v zimě podle pupenů nebo kůry.

Nejvíce rozšířeny jsou lípy. Lípa se stala naším národním stromem (i všech ostatních Slovanů). Byla vysazována při svatbách, konaly se pod ní vesnické sněmy i kázání. V parku roste **lípa malolistá** (srdčitá), **lípa velkolistá** i jejich kříženci. Lípa má srdčité listy. Její květy rozkvétají v červnu a používají se na přípravu čaje při nachlazení. Plodem je oříšek s blanitým listenem. Měkké dřevo používají řezbáři.

Lípa malolistá

Vedle lip zde najdete **břízu bělokorou**. Tento strom je nenáročný na živiny a nepříznivé klima, takže se uchytí i na opuštěných polích a loukách. Tomu se říká pionýrský druh. Kůra hoří i mokrá. Listy má trojúhelníkovité, květy i plody (nažky) jsou uspořádány v jehnědách. Listy i kůra jsou léčivé.

Roste zde i pár stromů **jírovce maďalu**, které jsou popsány na 4. stanovišti.

Dále zde objevíte **střemchu obecnou**, jejíž bílé květy jsou uspořádány v hroznech a silně voní. Na konci léta dozrávají hořké černé peckovice. Celá rostlina, až na dužninu plodů, je jedovatá.

Vedle střemchy rostou **duby letní**, dožívající se až 1500 let. Listy mají laločnaté, u řapíku ouškaté. Na stromu najdete samčí i samičí jehnědy. Plodem jsou nažky zvané žaludy, částečně schované v čišce (čepičce) na dlouhé stopce. Mají tvrdé a trvanlivé dřevo, které se využívá na vodní stavby, v nábytkářství, na výrobu pražců atd. Je to německý národní strom.

Dub letní-žaludy

Na listech dubu jsme objevili **duběnky**. Jsou to kulovité útvary velké asi dva centimetry, které si vytváří žlabatka. V duběnkách se vyvíjí její larva a dospělec se z ní pak prokousává ven.

V přední části parku roste

také **javor mléč** a méně známý **javor klen** (j. horský). Na obrázcích můžete porovnat jejich dlanitě laločnaté listy i jejich plody dvoukřídlé nažky. Když utrhnete z javoru mléče řapík, vytéká z něj mléko. U javoru kleny z řapíku mléko neteče.

Na javoru kleny jsme našli dalšího parazita s názvem **vlnovník**. Patří mezi roztoče.

Posledním listnatým stromem v tomto parku je **trnovník akát**. Pochází ze Severní Ameriky. Poznáte ho tak, že jeho listy jsou lichozpeřeně složené a má na větvích trny. Akátový med se

Žlabatka na duběnce

Střemcha obecná-květy

Duběnky na listu dubu

Javor mléč

Javor klen

Vlnovník na listu javoru

Trnovník akát

považuje za nejléčivější. Jeho plodem jsou velké ploché lusky. Protože je tato rostlina jedovatá (kromě květů) a její kořeny a spadlé listy vylučují jed do půdy, v okolí nerostou jiné rostliny.

Kromě listnatých stromů je v parku roztroušeno několik jehličnatých stromů. Většina pochází ze Severní Ameriky.

Patří sem **cypřišek nutkajský** a **cypřišek Lawsonův**. Jsou to jednodomé stromy (samčí i samičí květy na stejné rostlině). Mají šupinovitě listy a kulaté malé šišky složené z několika šupin. Cypřišek nutkajský roste hojně okolo zálivu Nootka.

Cypřišek nutkajský

Šišky cypřišku nutkajského

Šišky cypřišku Lawsonova

Podobné listy má strom **zerav západní**, známý pod názvem túje. Má vejčité šištice.

Roste zde několik stromů **douglasky tisolisté**, která patří k nejvyšším stromům na světě. V její šišce se objevují trojcípé šupiny, vypadající jako jazýčky.

V parku také rostou **borovice lesní**, které jsou zde pouze dvě. Jehlice rostou ve svazečku po dvou. Šišky jsou skoro kulaté, na konci šupin jsou štítky. Borovice je u nás původní.

Zerav západní

Šiška douglasky

Borovice lesní

Dříve zde ještě rostly hlohy, jedle ojiněné, kvetl štědřenec, šefík a jiné dřeviny. Po roce 2007, kdy se tímto parkem prohnala vichřice Kyrill, se dřeviny zredukovaly. V současné době se plánuje revitalizace, a tak náš park bude krásnější.

Borovice, zerav

Celkový pohled na park u kostela

BOMBARDOVÁNÍ

Toto stanoviště se zabývá bombardováním Českých Velenic v roce 1945.

Město České Velenice bylo po mnichovské konferenci zabráno Němci a přiřazeno k německé říši. Mezi prvními opatřeními německé správy bylo přejmenování města. Naše město bylo nazýváno

Bomby v areálu dílen

Gmünd III. Bombardování proběhlo v pátek 23. března 1945, tedy na samém konci 2. světové války. Trvalo necelých 20 minut, ale přineslo městu obrovské škody. Hlavním cílem angloamerického letectva (armáda provádějící letecký útok) byly železniční dílny (dnešní ŽOS) a nádraží. V právě poledne se na tyto objekty zřítilo okolo 4000 bomb. Nejvíce poničen byl prostor nádraží, neboť byl pod

přímou palbou. I když byl útok zaměřen na tuto oblast, některé bomby se "zatoulaly". Kvůli tomu byla zničena velká část Revoluční ulice, kde se nacházel i nádherný hotel Huber, který stával naproti nádraží, hotel Princ, kavárna Autrit, obchodní dům s obuví Rudolf Schneider, nová městská radnice (původně hotel U Města Vídně) a další. Dále byla také zničena cihelna a zastavěné území nazývané Na Kopečku, ze kterého zbyla pouhá vodárenská věž. Z původních

Hotel Huber

Vodárenská věž po bombardování

540 domů bylo zničeno nebo poškozeno kolem 200. Ovšem nejen domy byly zpusťošeny, nálet přinesl rovněž značné oběti na životech. Přesný počet obětí útoku byl dlouho neznámý, ale nejčastěji se uvádí 1300–1500 mrtvých. Tyto nepřesnosti vznikly kvůli nedostatečné evidenci francouzských zajatců a lidí z celých Čech (byli nuceně zaměstnání v dílnách). Také pak kvůli vojákům nebo uprchlíkům, kteří se nacházeli na nádraží. Všichni tyto usmrcení se počítali mezi ostatní. Nebylo možné určit, kolik "Veleničáků" celkem zemřelo. Počet jejich obětí se odhaduje

5. zastavení

Na Kopečku před bombardováním

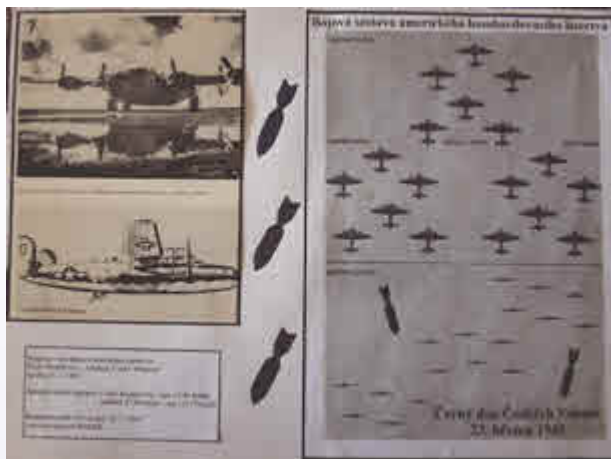
Vybombardované nádraží

Nález bomby -2009

mezi 150 – 170. Po náletu se zranění vozili do Besedy, kde byli ošetřováni. Odtud se pak těžce zranění vozili auty do gmündské nemocnice,

popřípadě do nemocnice ve Weidhofenu v Rakousku. Z Besedy se také odváželi mrtví do kostela sv. Anežky, který sloužil jako dočasná márnice. Poté, co byl kostel zaplněný oběťmi, začali se mrtví ukládat také okolo něj. V Gmündu se konal hromadný pohřeb. A pohled na tu spoustu rakví vedle sebe musel být opravdu strašný a smutný. Později se začaly objevovat v novinách titulky jako: Bylo bombardování nutné? Na tuto otázku je velice jednoduchá odpověď. ANO, spojenecká armáda musela zabránit přísunu německých vojáků a válečného materiálu na frontu. Zabránila tomu zničením železničního uzlu a dílen v Českých Velenicích (Gmündu III). Přispěla tím k rychlejšímu konci války. Zajímavé je, že některé bomby se nalézají ještě v dnešní době (naposledy nalezená bomba je z roku 2009).

Plán náletu

Návštěva u pamětníka p. Šollara

Rozkaz k náletu

Koncentrační tábor Mauthausen

Za těmito zdmi bylo vytvořeno peklo

nebo Bombardování Českých Velenic. Kam až může zajít pohrdání těmi druhými jsme si uvědomili na místech nezměrného utrpení v koncentračním táboře Mauthausen.

Koncentrační tábor zřídili němečtí nacisté již v srpnu 1938. Záhy se začal rozšiřovat, vznikala řada poboček, až se stal největším komplexem v západní Evropě. Byl zřízen jako tábor pracovní, kde vězni pracovali na výrobě stavebního materiálu, avšak ve skutečnosti se stal záhy táborem vyhlazovacím. Svědčí o tom i to, že zde byly jako v prvním táboře v západní Evropě zřízeny plynové komory. Většinou političtí odpůrci nacismu zde měli být prací utýráni k smrti, především v pověstném kamenolomu. Vězňové zde vynášeli padesátikilové kamenné kvádry po 186 schodech na ramenech. Klopýtnutí, úkrok mimo schody znamenal okamžité zastřelení. Nejvíce vězňů pocházelo z Polska, Sovětského svazu a Maďarska. Celkem prošlo tímto táborem na 200 000 vězňů ze 40 zemí. Zahynulo zde přibližně 100 000 lidí, většina v plynové komoře nebo byla ubita, zastřelena, zavražděna injekcemi, nebo usmrcena zmrznutím nebo následkem pracovního vyčerpání, hladem nebo nedostatečnou lékařskou péčí.

Zde byly oběti likvidovány

Památníky jednotlivých národů

Místo nezměrného utrpení- Appellplatz

Práce žáků - Mauthausen

„Zed nářků“

Naše kroky se táhly po pískové cestě, která nás vedla do vstupní brány, kterou tehdy kráčeli nic netušící vězni. Po krátkém úvodu jsme se vydali do jednotlivých bloků, kde vězni přespávali a bydleli. Každý užasl nad tím, v jakých hrozných podmínkách museli žít plni bolestivých mučení a ran. To, jak s nimi dozorcí zacházeli, jsme mohli vidět na fotografiích, které byly vystaveny v jednotlivých místnostech. V hlavách se nám honily divné myšlenky a při pohledu na zmrzačená těla obětí jsme se sami sebe ptali, jak mohli takovým způsobem zacházet s lidmi.

(Michaela Šebítková, 8. třída)

Expozice zla a utrpení

Když procházíte ubikace, kde byli vězňové ubytovaní a vidíte panely s fotografiemi lidí na pokraji sil, těch vyhublých lidí, kteří byli kdysi tak silní, když vidíte fotografie a dokumentaci těch, kteří se snažili uprchnout nebo ukončit své trápení dříve, než je dozorcí umučí k smrti, když vidíte pece, kde spalovali těla mrtvých lidí, když procházíte bývalými plynovými komorami a představíte si ty lidi, kteří tam kdysi stáli a dusili se, padali mrtví k zemi, máte pocit, že to není ani možné, aby se něco takového mohlo vůbec dopustit... Že může někdo ovlivnit další spoustu lidí, kteří se pustí do takových hrozných věcí...

(Miluše Bendová, 9. třída)

Vcházíte do poslední budovy a stále se v mysli vracíte zpět k tomu, co jste právě viděli. Po celé místnosti jsou rozmístěné tabule a na nich obrázky, které vás ohromí – mrtví lidé, kteří se pokusili o útěk, v drátech, hromady mrtvých těl, která jako lidská těla ani trochu nevypadají, to vše je tak otřesné, že raději zavřete oči.

(Pavel Skřivan, 9. třída)

Památníky jednotlivých národů

Sice to byla jedna z nejsmutnějších exkurzí, které jsem doteď absolvoval, donutila ale všechny zapřemýšlet, proč se to všechno vlastně stalo a jak mohli být ti lidé, vězňové, až tak krutí. Nejhorší na tom je, že se stále najdou lidé, kteří by tato všechna zvěrstva na lidech znovu páchali, kteří násilí a nesnášenlivost mají ve svém programu.

(Marek Zimmel, 9. třída)

Po schodech smrti

Měli bychom se pokusit přeměnit tenhle svět v náš vysněný. Bude to dlouhá a těžká cesta. Pokusme se být k sobě milejší, naslouchejme druhým. Mějme zájem o ostatní, buďme kamarádští. Prosazujme hezké lidské vlastnosti a získejme další a další lidi, kteří jsou ochotni jít tou trnitou cestou za lepším světem. Ale hlavně poskytujme lásku. Bez lásky je svět ztracený. Jedině láska má moc zvítězit nad násilím. Láska je jediným řešením.

(Lydia Ceháková, 8. třída)

Památníky národů

Plynové komory

Památníky národů

Blok 6 a 7 pro 4000 vězňů

Fotogalerie

Archiv

Práce v hodině

Malování kostela

Exkurze Český Krumlov - advent 2010

U řeky 2010 - zlatobýl

Botanický ústav

Archiv

Malování kostela

Archiv 2010

Městská kronika

Průzkum řeky

Přednáška bezobratlí

Úvodní projektový den

Obsah

Plán stezky.....	1
O ŠVNS.....	2
1. Zastavení Škola	
Historie školy.....	3
Lužnice.....	4
Vitorazsko.....	6
2. Zastavení – Řeka I	
Česko–rakouské vztahy v minulosti.....	8
Řeka a její obyvatelé.....	9
Život v okolí řeky.....	10
Rozšiřování rostlin.....	11
Česko–rakouské vztahy v současnosti.....	12
3. Zastavení – Zahrada „Tomasko“	
Vznik Českých Velenic.....	14
Dendrologická zahrada.....	15
Hranice v pohybu.....	17
4. Zastavení – „ Michlplac “	
Trolejbus.....	18
Kaštanová alej.....	19
Úzkokolejka.....	21
5. Zastavení Kostel	
Kostel sv. Anežky České.....	22
Park u kostela.....	24
Bombardování.....	26
Mauthausen.....	28
Fotogalerie.....	30
Obsah.....	31
Zdroje a poděkování.....	32

Prameny a použitá literatura:

- Prameny:** Kronika města České Velenice
Školní kronika (Obecné a měšťanské školy České Velenice)
Farní kronika České Velenice
Vybrané ročníky regionálních periodik – Státní oblastní archiv Třeboň
Archivní materiály Obecné a měšťanské školy a Farního úřadu (České Velenice)
Státní okresní archiv Jindřichův Hradec
Soukromá sbírka Jaroslava Šollara st.
Pavel Mörtil: Připojení části Vitorazska k ČSR v roce 1920; mapové náčrtky
- Literatura:** Mlynárik, Ján: Tragédie Vitorazska 1945 – 1953, Poprava v Tušti, Carpio, Třeboň 2005
Šmíd, Zdeněk: Lužnice, Putování s řekou, Paseka, Praha 2008
Oesterreicher, Jiří, Kotrbová, Irena, Winkler, Harald: Společná minulost Gmünd a České Velenice, Město České Velenice 2005
Eliška a Jaromír Jindrovi: Město, odkud pocházím, Prosperita, České Budějovice 2002
Kotrbová, Irena: Z historie našeho města, Českovelenický zpravodaj, 2002
- Aktivty:** Přednáška a praktikum Ing. Ph.D. Milana Štecha (botanika)
Přednáška a praktikum Mgr. JanA Petra (bezobratlí)
Přednáška zahradní architektky pí Valné (městská zeleň)
Přednáška starosty města Českých Velenic Ing. Jaromíra Slívy (Česko–rakouské vztahy)
Přednáška pana faráře Jaroslava Šmejkal (Historie kostela)
A další...

Fotografie:

Použité fotografie jsou publikovány se svolením autorů
Archiv ZŠ a MŠ Č. Velenice, osobní archiv Ing. Ph.D. Milana Štecha, osobní archiv Jaroslava Šollara st., Roman Zikeš (letecké foto Lužnice ve Dvorech).

Fotografie pod licencí Creative Commons Uveďte autora–Zachovejte licenci 3.0:

Klínatka rohatá. In: VASEKX FROM CZECH WIKIPEDIA. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 14. října 2008 [cit. 20120424]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Ophiogomphus_cecilia_IMG_4225.jpg

Ledňáček říční. In: LUKASIK, Lukasz. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 [cit. 20120424]. Dostupné z: [http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Alcedo_atthis_2_\(Lukasz_Lukasik\).jpg](http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Alcedo_atthis_2_(Lukasz_Lukasik).jpg)

Pramen řeky Lužnice v Rakousku. In: DINGOA, I. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 16. července 2005 [cit. 20120424]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Spring_of_Lužnice.jpg

Vydra říční. In: DBHACK88. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 7. července 2007 [cit. 20120424]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Loutre2.jpg>

Zmarlika Jidášova. In: DUNN, Andrew. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 8. května 2005 [cit. 20120424]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Cercis_Siliquastrum_Trunk_and_Blossom.jpg

Klíněnka jírovcová. In: SOEBE. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 22. července 2005 [cit. 20120424]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Cameraria_ohridella_8419.jpg

Materiály uvedené tímto symbolem jsou využitelné při výuce předmětů z oblasti Člověk a příroda.

Materiály uvedené tímto symbolem jsou využitelné při výuce předmětů z oblasti Člověk a společnost.

Poděkování

Žáci 8. a 9. ročníku ZŠ a MŠ České Velenice (rok 2012), autoři Průvodce školní virtuální naučnou stezkou, a celý školní realizační tým děkují všem za pomoc při tvorbě této publikace, za odborné konzultace a vstřícný přístup, a to zejména PaedDr. Laděně Plucarové ze Státního oblastního archivu Třeboň, starostovi města České Velenice Ing. Jaromíru Slívovi, místostarostovi města České Velenice Mgr. Miroslavu Kotrčovi, panu faráři Jaroslavu Šmejkalovi, historiku Pavlu Mörtilovi. Zvláštní dík patří panu Jaroslavu Šollarovi st. za zapůjčení materiálů ze soukromé sbírky a panu Jaroslavu Tomaskovi za zpřístupnění své zahrady a odbornou pomoc. Stejně tak děkujeme Ing. Ph.D. Milanu Štechovi za neocenitelné informace z rostlinopisu, Mgr. Janu Petrovi za skvělou terénní práci s dětmi při zkoumání bezobratlých živočichů, zahradní architektce paní Valné za poutavý výklad a vysvětlení problematiky udržování městské zeleně.

Téměř všichni tvůrci Průvodce pohromadě

Průvodce vznikal na ZŠ a MŠ České Velenice v letech 2010-2012.

